

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580) ถือเป็นกรอบแนวทางการพัฒนาประเทศในระยะ 20 ปี ซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์ของประเทศไว้ว่า “...ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง...” นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุขและตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) รวมทั้งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) สำหรับใช้เป็นแผนพัฒนาประเทศไทยในระยะ 5 ปี ซึ่งเป็นการแปลงยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเตรียมความพร้อมและวางรากฐานในการยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ยุทธศาสตร์ที่ 3 มุ่งเน้นการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่เปลี่ยนบทบาทครูให้เป็นผู้อำนวยความสะดวกเรียนรู้ เพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพระบบการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ ขยายโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่เด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยไม่ถูกจำกัดศักยภาพจากสภาพครอบครัว พื้นที่ และสภาพร่างกาย (ราชกิจจานุเบกษา, 2561)

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 10 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอภาคกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (ราชกิจจานุเบกษา, 2553) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 มาตรา 5 ระบุว่า ข้อ 1 คนพิการมีสิทธิทางการศึกษา โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิด หรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ข้อ 2 เลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น ข้อ 3 ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษารวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการแต่ละประเภทและบุคคล (ราชกิจจานุเบกษา, 2551) และสอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564) ที่ได้กำหนดทิศทางการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มีเป้าประสงค์ให้คนพิการได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่าง

คุณภาพสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล และมีทักษะการดำรงชีวิต สามารถประกอบอาชีพพึ่งพาตัวเองได้ อย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์บนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

จากข้อมูลสถิติสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทยของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี 2561 พบว่า มีคนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน 2,041,159 คน คิดเป็นร้อยละ 3.08 ของประชากรทั้งประเทศ ส่วนคนพิการที่อยู่ในวัยเด็กและวัยศึกษา (อายุแรกเกิด-21 ปี) มีอัตราส่วนของคนพิการทางสติปัญญามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.84 ของจำนวนคนพิการที่อยู่ในวัยเด็กและวัยศึกษา (อายุแรกเกิด-21 ปี) ทั้งหมด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) สอดคล้องกับข้อมูลของสถาบันราชานุกูล เป็นศูนย์เชี่ยวชาญระดับประเทศในการพัฒนาคุณภาพระบบบริการเด็กที่บกพร่องทางสติปัญญาตั้งแต่แรกเกิด-5 ขวบ ซึ่งประเทศไทยพบผู้ที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาประมาณร้อยละ 2 ของประชากร สาเหตุเกิดมาจากการทำงานของสมองผิดปกติ ภาวะบกพร่องทางสติปัญญานี้พบได้ในกลุ่มดาวนซ์ซินโดรมประมาณร้อยละ 70 ลักษณะที่สำคัญคือ เด็กจะมีพัฒนาการล่าช้า ยังมีระดับสติปัญญาบกพร่องรุนแรงความล่าช้าทางพัฒนาก็จะค้นพบได้เร็วขึ้น จำเป็นต้องได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างถูกวิธี ทั้งการรักษาและการกระตุ้นพัฒนาการให้สมองและกล้ามเนื้อทำงานดีขึ้น ซึ่งเป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการดูแลเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา จะเน้นการฟื้นฟูสมรรถภาพของสมองและร่างกาย หยุดยั้งไม่ให้ความพิการเพิ่มขึ้น เด็กสามารถพึ่งตนเองได้ใช้ชีวิตใกล้เคียงกับคนปกติที่สุด เป็นภาวะครอบครัวและสังคมน้อยที่สุด โดยทีมสหวิชาชีพกระตุ้นพัฒนาการของเด็กทั้งการเคลื่อนไหว การฝึกพูด อ่าน เขียน จัดการศึกษาพิเศษทั้งรายกลุ่มและรายบุคคลเพื่อให้เด็กเข้าสู่ระบบโรงเรียนหรือด้านอาชีพที่เหมาะสม (สถาบันราชานุกูล, 2561)

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ ในการจัดและส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาในลักษณะการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเป็นการช่วยเหลือหรือฟื้นฟูสมรรถภาพตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ครู และผู้เชี่ยวชาญที่ให้บริการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตให้เด็กพิการได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เป็นการลดผลกระทบต่อความพิการและป้องกันความพิการหรือปัญหาอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมาอันเนื่องมาจากความพิการด้วย มีกลุ่มเป้าหมายที่ให้บริการเป็นเด็กพิการทั้ง 9 ประเภท ได้แก่ 1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น 2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ 5) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ 6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา 7) บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ 8) บุคคลออทิสติก 9) บุคคลพิการซ้อน ซึ่งจำนวนเด็กพิการที่มารับบริการในปีการศึกษา 2561 จำนวน 384 คน ประเภทความพิการที่พบมากที่สุด คือ กลุ่มเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 โดยมีการคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษา เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาและพิจารณาว่าเด็กมีลักษณะอยู่ในภาวะเสี่ยงหรือมีอุปสรรคในการเรียนรู้ เช่น มีความพิการ มีความบกพร่องหรือมีศักยภาพจำกัดหรือไม่ และเด็กพิการควรที่จะได้รับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มที่สอดคล้องกับ

สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด กาฬสินธุ์, 2561)

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีลักษณะพัฒนาการช้ากว่าเด็กทั่วไป มีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าปกติอย่างชัดเจน เกิดขึ้นควบคู่กับทักษะในการดำรงชีวิต ตั้งแต่สองด้านขึ้นไป จากด้านต่อไปนี้ คือ 1) การสื่อความหมาย 2) การดูแลตนเอง 3) การดำรงชีวิตภายในบ้าน 4) การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม 5) การใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน 6) การควบคุมตนเอง 7) การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน 8) การใช้เวลาร่าง 9) การทำงาน และ 10) การมีสุขอนามัยและความปลอดภัยเบื้องต้น นอกจากนี้ยังมีลักษณะข้อจำกัดในการแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก มีปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ขาดทักษะการปรับตัวที่เหมาะสมทำให้แสดงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาความสับสนจากการเรียนรู้ทำให้เด็กกลุ่มนี้มักคิดว่าไม่ว่าเขาจะพยายามเท่าไรเขาก็จะล้มเหลวทำอะไรไม่สำเร็จ ดังนั้น ครู ผู้ปกครองหรือผู้ที่มีหน้าที่ส่งเสริมทักษะทางการเรียนรู้ควรจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับเด็กให้เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาเกิดความคาดหวังต่อความสำเร็จ สร้างประสบการณ์ มอบหมายงานโดยพิจารณาจากความสามารถของเด็กแต่ละคน โดยเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ควรได้รับการสอนที่เน้นทักษะการช่วยเหลือตนเอง ทักษะวิชาการ ทักษะในการใช้ชีวิตในชุมชนและทักษะอาชีพด้วย แต่ระดับและปริมาณของเนื้อหา นั้น ควรเหมาะสมกับความสามารถของแต่ละคน และให้เด็กได้เรียนในชั้นเรียนร่วมกับเด็กปกติทั่วไป เพื่อช่วยให้เด็กเหล่านั้นได้พัฒนา (กุลยา ก่อสุวรรณ, 2553) สอดคล้องกับผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำพูน ตามแนวการศึกษาวอลดอร์ฟสำหรับเด็กพิเศษ ที่ได้รับความร่วมมือจาก ท่าน ดร.จิตประภา ศรีอ่อน และสถาบันมานฟ้า พบว่า ผู้ปกครองและชุมชน มีความตระหนักรู้ ความเข้าใจในกระบวนการ และวิธีการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ในการเข้ารับบริการในศูนย์การศึกษาพิเศษอย่างถูกต้อง เพื่อกระตุ้นให้เด็กพยายามช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุด สามารถพึ่งตนเองได้และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างรวดเร็ว การส่งเสริมให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย ยอมรับในความแตกต่างและความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล สร้างความตระหนักในการมีสิทธิของแต่ละบุคคล และให้มีความเท่าเทียมกันในด้านต่าง ๆ จะส่งผลต่อการดำรงชีวิตอย่างอิสระของเด็กพิเศษให้มีคุณภาพสูงสุดตามศักยภาพของตนเอง นอกจากนี้ครูและบุคลากรทางการศึกษายังมีความเข้าใจในแนวทาง การจัดการศึกษาและบูรณาการความร่วมมือกับเครือข่ายในการช่วยเหลือเด็กพิเศษ ส่งผลให้เด็กพิเศษได้รับบริการอย่างต่อเนื่อง และมีผลการพัฒนาเป็นไปตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่กำหนดไว้ (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำพูน, 2560)

แนวคิตวอลดอร์ฟ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้พัฒนาการของเด็กแต่ละขั้นตอนเต็มไปด้วย ประสบการณ์และมีความสนุกสนาน มุ่งส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ (creativity) การคิดอย่างอิสระ (Free-thinking) มีหัวใจหลัก คือ พัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม (The Whole child) มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ การลงมือปฏิบัติ (Hands) ความรู้สึก (Heart) และความนึกคิด (Head) โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนบรรลุศักยภาพสูงสุดที่ตนมี ผู้เรียนจะมีความเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ ได้เรียนรู้สิ่งที่สนใจ และได้พัฒนาตัวเองอย่างสมบูรณ์แบบ (บุษบง ต้นตึงวงศ์, 2552) และแนวทางการจัดกิจกรรม ยึดหลัก 3 R ประกอบด้วย 1) แบบแผนจังหวะชีวิตที่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ (Rhythm) คือ กิจกรรมและกิจวัตรต้องดำเนินไปตามลำดับแบบแผนที่คงเส้นคงวา เพื่อช่วยพัฒนาพลังเจตจำนง ความรู้สึกมั่นคง

ภายในใจและวินัยในตนเองแก่เด็ก โดยคำนึงถึงจังหวะแห่งวัน สัปดาห์ เดือน และปี 2) การทำซ้ำ (Repetition) คือ เด็กมีโอกาสทำกิจกรรมซ้ำ ๆ เพื่อช่วยพัฒนาสมาธิ วิริยภาพ พลังเจตจำนง และความรู้สึกลับคั่นภายในใจ และ 3) การเคารพน้อมรับคุณค่าของทุกสิ่ง (Reverence) คือ การปฏิบัติที่สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติของความเคารพ ศรัทธา เกรงขามต่อสิ่งดั่งาม ความรักและรู้คุณค่าต่อสรรพสิ่งที่มอบชีวิตและเกื้อหนุนมนุษย์ เพื่อช่วยหล่อหลอมแก่นจริยธรรม ความสงบภายใน เห็นคุณค่าของชีวิต และการดำรงอยู่อย่างมีความหมาย ซึ่งหลักสูตรการศึกษาตลอดชีพในระดับชั้นอนุบาลเน้นการจัดการศึกษาแบบองค์รวมในรูปแบบการจัดประสบการณ์ แบบบูรณาการตลอดทั้งวัน เด็กได้ซึมซับสาระต่าง ๆ อย่างเป็นธรรมชาติไม่สอนแบบเป็นทางการแยกเป็นรายวิชา สาระการเรียนรู้จึงต้องอาศัยการวิเคราะห์รายวิชาจากกิจกรรมต่าง ๆ และมีเนื้อหาสาระที่ควรรู้สัมพันธ์กับฤดูกาล วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตที่เด็กอาศัยอยู่ (ศิริประภา พงุทธิกุล, 2560)

ผลจากรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ประจำปีการศึกษา 2560 ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กและครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า มีข้อจำกัดที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของหน่วยงาน และการพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งสรุปได้ดังนี้ คือ ในด้านอาคารสถานที่ ยังคงต้องปรับปรุงสภาพพื้นที่บริเวณภายในและตัวอาคารให้มีความเหมาะสม ปลอดภัย และขยายพื้นที่อาคารเพื่อรองรับจำนวนผู้มารับบริการ ด้านบุคลากรยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถตรงกับลักษณะงาน เช่น ครูการศึกษาพิเศษ นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด นักจิตวิทยา สาเหตุอันเนื่องมาจากอัตรากำลังที่รัฐจัดสรรเป็นเพียงอัตรากำลังชั่วคราว ไม่มีความมั่นคง จึงมีการปรับเปลี่ยนบุคลากรอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานความไม่ต่อเนื่องของงาน รวมถึงขาดแนวทางหรือรูปแบบการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และด้านผู้เรียน พบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่อยู่ในช่วงอายุแรกเกิด - 6 ปี ที่จำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเพื่อเตรียมความพร้อมในการส่งต่อยังขาดคุณภาพ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู ไม่ครอบคลุมตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล เนื่องจากมุ่งผลสัมฤทธิ์ไปที่การประเมินตามทักษะพื้นฐานเพียงอย่างเดียว ทำให้เด็กไม่ได้รับการพัฒนาครอบคลุมทุกด้าน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ขาดการบูรณาการแบบองค์รวม ทำให้เด็กมีการมีพัฒนาการเรียนรู้ซ้ำขาดความกระตือรือร้น จากสภาพการเรียนรู้ดังกล่าว เป็นผลมาจากครูไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพราะครูส่วนใหญ่ ไม่มีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามช่วยวัยต่าง ๆ ทำให้ครูไม่สามารถออกแบบหรือกำหนดกิจกรรมที่หลากหลาย กิจกรรมแต่ละทักษะไม่เชื่อมโยงกัน (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์, 2561)

ผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพปัญหาของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา รวมทั้งบูรณาการความรู้จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกประเทศดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นกลุ่มเด็กพิการที่มารับบริการกับศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์จำนวนมากที่สุดในปีการศึกษา 2561 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มี

ความบกพร่องทางสติปัญญาให้มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการของประเทศต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพ
เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

1.2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่
มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

1. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

1.2.1 ผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 111 คน ได้แก่ 1) ผู้ปกครองเด็กที่
มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 45 คน โดยเป็นกลุ่มที่รับบริการในศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ 2) ครูที่ให้บริการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 64 คน และ
3) ผู้บริหาร จำนวน 2 คน โดยผู้ให้ข้อมูลจะต้องมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ อย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป เพื่อตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและ
ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งได้มาจากการ
การเลือกแบบเจาะจง (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์, 2561)

1.2.2 ผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 12 คน ได้แก่ 1) ผู้ปกครองเด็กที่มี
ความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 5 คน ที่มารับบริการในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด
กาฬสินธุ์ 2) ครูที่ให้บริการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 5 คน และ 3) ผู้บริหาร
จำนวน 2 คน โดยผู้ให้ข้อมูลจะต้องมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ
จังหวัดกาฬสินธุ์ อย่างน้อย 5 ปีขึ้นไป เพื่อสนทนากลุ่มจากประเด็นที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม
และนำประเด็นการสนทนากลุ่ม มาเป็นแนวทางในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่อง
ทางสติปัญญา ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์, 2561)

2. ขอบเขตตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริม
ศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ
จำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ
จังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่างวันที่ 1-31 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2561

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม และ 2) แบบบันทึกการสนทนา
กลุ่ม

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

ในระยะที่ 2 ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

1.1 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูลใช้ในการศึกษารูปแบบ ประกอบด้วย

1.1.1 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ

1.1.2 สถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ที่มีการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟในสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 7 ปี และได้รับการยอมรับในระดับประเทศ จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ 1) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำพูน 2) โรงเรียนอนุบาลบ้านรัก และ 3) ศูนย์เด็กอ่อนก่อนเกณฑ์ วัดศิริพงษ์ธรรมนิมิต

1.1.3 ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 12 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน ครู จำนวน 5 คน และผู้ปกครอง จำนวน 5 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่และมีเด็กในความดูแล มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์, 2561) โดยนำข้อมูลที่ได้จาก 1) ข้อมูลในระยะที่ 1 จากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น 2) การสังเคราะห์เอกสาร (Content Analysis) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) การศึกษาดูงาน (Site Visit) ของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) มาร่วมพิจารณากับการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อยกร่างรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

1.1.4 ผู้ให้ข้อมูลในการตรวจสอบรูปแบบและคู่มือ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างและพัฒนารูปแบบและคู่มือ จำนวน 1 คน ด้านการบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 2 คน ด้านการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 1 คน และด้านการศึกษาวอลดอร์ฟสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 1 คน เพื่อตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ให้มีมาตรฐาน ด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) และมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards)

1.2 ขอบเขตตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ร่างรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

1.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เดือน เมษายน – มิถุนายน พ.ศ. 2561

1.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสังเกตแบบมีโครงสร้างและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 3) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และ 4) แบบตรวจสอบรูปแบบ

2. ทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

2.1 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

2.1.1 การทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ รอบที่ 1 ในปีการศึกษา 2561 มีกลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้ปฏิบัติงาน ผู้ที่เกี่ยวข้อง และเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 32 คน ได้แก่ 1) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ลงทะเบียนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2561 จำนวน 10 คน 2) ผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ลงทะเบียนเรียนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 10 คน 3) ครูที่ให้บริการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 10 คน และ 4) ผู้บริหาร จำนวน 2 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์, 2561)

2.1.2 การทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ รอบที่ 2 ในปีการศึกษา 2562 มีกลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้ปฏิบัติงาน ผู้ที่เกี่ยวข้อง และเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 156 คน ได้แก่ 1) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ลงทะเบียนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2562 จำนวน 45 คน 2) ผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ลงทะเบียนเรียนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 45 คน 3) ครูที่ให้บริการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 64 คน และ 4) ผู้บริหาร จำนวน 2 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง(ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์, 2561)

2.2 ขอบเขตตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

ผลการทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

2.2.1 ผลการประเมินความสามารถก่อนและหลังของทักษะพื้นฐานเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 6 ทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ 2) ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก 3) ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน 4) ทักษะสังคม 5) ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา และ 6) ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ

2.2.2 ผลการสัมภาษณ์การใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

2.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาผลการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2561 – เมษายน พ.ศ. 2563

2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบประเมินความสามารถ 2) แบบบันทึกผลการพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคล และ 3) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

3. การศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

3.1 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 111 คน ได้แก่ 1) ผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ลงทะเบียนเรียนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 45 คน 2) ครูที่ให้บริการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 64 คน และ 3) ผู้บริหาร จำนวน 2 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์, 2561)

3.2 ขอบเขตตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ผลความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองเด็กที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองเด็กที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เดือน เมษายน พ.ศ. 2563

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจ

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพ หมายถึง สภาวะข้อเท็จจริงที่มีปัญหาในการดำเนินงานส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง และความต้องการจำเป็นที่อยากให้เกิดขึ้นเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในบริบทการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ หมายถึง กระบวนการฟื้นฟูและเตรียมความพร้อมให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการที่มุ่งพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้สามารถพัฒนาได้เทียบเท่าหรือใกล้เคียงกับเด็กทั่วไปในวัยเดียวกัน เพื่อให้มีศักยภาพพึ่งพาตนเองได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล

การพัฒนารูปแบบ หมายถึง กระบวนการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับพัฒนารูปแบบและคู่มือ การทดลองใช้รูปแบบ การปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

การส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง การเสริมสร้างระดับความสามารถทักษะพื้นฐานของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาใน 6 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ 2) ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก 3) ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน 4) ทักษะสังคม 5) ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา และ 6) ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ ให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้นตามความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง เด็กอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึงหกปี ที่ลงทะเบียนเรียนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2561 ถึง 2562 ซึ่งมีพัฒนาการช้ากว่าเด็กทั่วไป มีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าปกติอย่างชัดเจน เกิดขึ้นควบคู่กับทักษะในการดำรงชีวิต ตั้งแต่สองด้านขึ้นไป จากด้านต่อไปนี้ คือ 1) การสื่อความหมาย 2) การดูแลตนเอง 3) การดำรงชีวิตภายในบ้าน 4) การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม 5) การใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน 6) การควบคุมตนเอง 7) การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน 8) การใช้เวลาว่าง 9) การทำงาน และ 10) การมีสุขอนามัยและความปลอดภัยเบื้องต้น

ผู้ปกครองเด็ก หมายถึง บิดา มารดา หรือบุคคลซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่เข้ามารับการให้บริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

ครู หมายถึง บุคคลซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ข้าราชการครู พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง และพี่เลี้ยงเด็กพิการที่ให้บริการส่งเสริมพัฒนาศึยภาพ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้บริหาร หมายถึง บุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นผู้นำการสั่งการ มีหน้าที่ในการแบ่งงานให้กับทุก ฝ่ายงานสามารถดำเนินงานตามกระบวนการหรือรูปแบบการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมอบงานให้กับบุคลากรอย่างเหมาะสม พร้อมให้คำแนะนำการทำงานนั้นอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ หมายถึง หน่วยงานในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่จัดการศึกษาพิเศษ ในลักษณะเตรียมความพร้อมและให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มกับเด็กพิการตั้งแต่แรกเกิดหรือตั้งแต่แรกพบความพิการจนถึงอายุสิบแปดปี รวมทั้งมีการอบรมผู้ปกครอง ครู บุคลากรทางการศึกษา และสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา มีเขตพื้นที่ให้บริการครอบคลุม 18 อำเภอ ในจังหวัดกาฬสินธุ์

รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ หมายถึง กรอบความคิดด้านหลักการ วิธีการดำเนินงาน และส่วนประกอบต่าง ๆ ของระบบ ที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ รูปแบบที่มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันส่งผลต่อการพัฒนาศึยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยมีองค์ประกอบของรูปแบบ 2 องค์ประกอบ คือ 1) องค์ประกอบหลัก ขั้นตอน TAPIR ได้แก่ 1.1) การพัฒนาบุคลากร (Training) 1.2) การจัดการสภาพแวดล้อม (Arrange the Environment) 1.3) การลงมือปฏิบัติ (Practice) 1.4) การปรับปรุงแก้ไข และพัฒนา (Improve) และ 1.5) การสรุปและรายงานผล (Report) 2) องค์ประกอบสนับสนุน มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 2.1) สภาพแวดล้อม 2.2) สื่อการเรียนรู้ 2.3) กิจกรรมการเรียนรู้ และ

2.4) บทบาทผู้เกี่ยวข้องของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดแต่ละส่วนประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบหลัก ขั้นตอน TAPIR มีกลไกกระบวนการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาบุคลากร (Training) หมายถึง การอบรมให้ความรู้ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ และการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ขั้นตอนที่ 2 การจัดการสภาพแวดล้อม (Arrange the Environment) หมายถึง การพัฒนาแนวทางและแผนการจัดการประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของสถานศึกษา พร้อมทั้งจัดสภาพแวดล้อม สื่อ อุปกรณ์ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 การลงมือปฏิบัติ (Practice) หมายถึง ขั้นตอนในการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของเด็กตามสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นแต่ละบุคคล ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจกับครูผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง 2) ประเมินพัฒนาการและความต้องการจำเป็นของเด็กเป็นรายบุคคล 3) จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล 4) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ ตามแนวคิดวอลดอร์ฟและให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม โดยครูผู้สอน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง และผู้ปกครองมีส่วนร่วม และ 5) ประเมินและทบทวนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลเป็นรายบุคคล

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา (Improve) หมายถึง การ นิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อให้การดำเนินงานไปเป็นตามแผนการจัดการศึกษาที่กำหนด และนำผลการประเมินมาปรับปรุง แก้ไข และพัฒนางานให้มีคุณภาพต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 การสรุปและรายงานผล (Report) หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูล และสรุปผลการดำเนินงาน

2. องค์ประกอบสนับสนุน หมายถึง เป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อให้บรรลุผลการดำเนินงานตามกระบวนการทั้งหมดจะต้องอาศัย 4 องค์ประกอบสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) สภาพแวดล้อม 2) สื่อการเรียนรู้ 3) กิจกรรมการเรียนรู้ และ 4) บทบาทผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง

ผลการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย ผลการพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคล และความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองเด็กที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ไปใช้ หมายถึง ความรู้สึกทางบวกของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองที่มีต่อการนำรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ไปใช้ในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ได้ทราบสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

1.5.2 ได้รู้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับบุคลากรที่ให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5.3 รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการนำนโยบายทางการศึกษาสำหรับคนพิการ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไปสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างทั่วถึง

1.5.4 กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟนี้ จะเป็นแนวทางในการนำไปใช้เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องด้านอื่น ๆ ให้ได้เต็มตามศักยภาพต่อไป อันจะนำไปสู่การพัฒนามาตรฐานการศึกษาสำหรับเด็กพิการต่อไป